

והללו בוכים. צדיקים בוכים ואומרים, היאך יכולנו לכבש את הָר הַגְּבָה הַזֹּה. ורשעים בוכים ואומרים, היאך לא יכולנו לכבש את חוט השערת הַזֹּה. ואף הקדוש ברוך הוא תמה עפיהם, שנאמר כי יפלא בעני שארית העם זהה [בימים ההם], גם בעני יפלא נאם כי צבאות (כליה ח, ו):

הכלל השלישי – הכבוד

ונחלה לשני החלקים. החלק הראשון – ברבנות, החלק השני –
התקרב לשולטנות.

החלק הראשון ברבנות, ויש בו שני פרקים

פרק ראשון

פרק כו

הגדלה לאדם בועלם זהה, מסבכת שמקנאים בון בני אדם, ומוציאתו מן העולם بلا זמנו, ומטרידתו מן העולם הבא. כי בקنتهו, יחולקו עליון, והוא משתרר עלייהם, ומפסיד אמונתו. במו שאמרו זכרונם לברכה, ביוון שנתמנה אדם פרנס מלמטה, נעשה רשות מלמעלה. וביוון הגדלה שהוא נושא על בני עמו, מתקזרים שנין. כי לא מצינו גדול מישף הצדיק, ואף על פי שישם לאחיו טובת תחת רעה, מת קודם בלאן, למן הרירה והרבנות שהנהייג

נפש יהודה

ירגוי אדם יצר טוב. שיעשה מלחמה עם יצר הרע: צדיקים בוכים. שנזכרים בצערים שהיא להם לכובש את הרשע הזה בחיהם:

הרעה לצדיקים בחות השערת, לפיה שמרגיין אותן ומשברין אותן. בדArsen [התרם] (כפלקל קמל לדרילט לר' ט' ע"ה), אמר רבי שמעון בן לקיש, לעוזם ירגוי אדם יצר טוב על יציר הרעה, שנאמר רגוז ואל תחתאו גו (פסלים ל, ס). לרשעים נדמה להם בהר גבורה, לפיה שאינן רוצים לנצחוי עד שמתקבר עליהםם, ועל בן איןן יכולין עמו. אבל לעתיד לבוא שיהא נשבר היצור הרעה מאליו, לפיה שהקדוש ברוך הוא יסיר לב האבן ויחידש לבبشر, ידמה להם בהפקה. לפיה שהצדיקים ישיגו האמת, וכפי המלחמה שעשו עמו כל ימיהם עד שבבשווהו, וכל הגדול מחברו, יצרו גדול ממנהו, יראה להם שהיה הר גבורה, בראשותם שאינם צריכין המלחמה בפי שהיו עושים בראשונה. והרשעים לפיה שלא נתנו בعمل להכניעו, והיו שלמים אותו, עכשו שגבנו מאליו בעלי עמל, דבתיב והסרתי את לב האבן [מבשרכם] (יחזקאל ל"ו, כ"ו), ידמה להם בחות השערת. בדArsen [התרם] (פלק מהיל, טולא לר' נ"ב ע"ה), דרש רבי יהודה בן אלעאי, לעתיד לבוא מביא הקדוש ברוך הוא לייצר הרעה ושוחתו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים, נדמה להם בהם בהר גבורה. ורשעים, נדמה להם בחות השערת. היללו בוכים,

חק יעקב

גם בעני יפלא. והביאו אמר זה אגב גרא לענן וספה הארץ משפחות משפחות. ושאלו בוגרא (סוכה נ"ב ע"א) והאי הספד מי עבדתיה. פלגי בה ר' דוסא ורבנן. חד אמר על משיח בן יוסף שנחרג, חד אמר על יציר הרע שנחרג, עי"ש:

ואל ייחשב שום פרנס **שְׁבָאָה** לו הגדלה בחכמתו, אלא הקדוש ברוך הוא ממנה אותו מלמעלה. בדגרסן שם עלה (כלות ל' נ"ס ע"ה), אמר רבי יוחנן, שלשה הקדוש ברוך הוא מכרי עלייהם בעצמו, ואלו הן. רעב, ושבע, ופרנס. רעב, דכתיב כי קרא יי' לרעב (מליטס ז' ח', ה'). שבע, דכתיב וקראת אל הagan וחרביתי אותו (יחוקול ל'ז, כ"ט). פרנס, דכתיב ראה קראת בשם, בצלאל (קמota ל'ה, ג').

אמר רבי יוחנן, אין מעמידין פרנס על הצבור, אלא אם כן נמלכין באבור תקופה, שנאמר וייאמר משה אל בני ישראל, ראו קרא יי' [בשם, בצלאל] (קס ז', ט'). אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, הגון עלייך בצלאל. אמר לפניו, רבונו של עולם, אם לפניך הגון, לפני לא כל שבון. אמר לו, אף על פי כן, לך אמר להם לישראל. הlkך ואמר להם, עלייכם הגון בצלאל. אמרו לו, משה רבינו, אם לפניך הקדוש ברוך הוא ועליך הגון, עליינו לא כל שבון. ויש לו ללמד כדי שישפיל דעתו, ממשה ואהרן שהי מנהיגים על כל ישראל, ואמרו ונחנו מה (קמota ט'ז, ז'). וגם כן מדור מלך ישראל שאמר ואנכי תולעת ולא איש (פסליים כ'ג, ז'). על כן, אם ישפיל דעתו בגדרלה, וישבר גאון לבו,

עליהם. בדגרסן (התם) (כ��ע פיקוד קמיה לסועה ר' י"א ע"ב), אמר רב יהודה אמר רב, מפני מה מת יוסף קודם אחיו, מפני שהנהיג עצמו ברכנות^(א).

וגרסן נמי (התם) (כמכלת כלות פיק כלהה ר' נ"א ע"ב), אמר רב יהודה, שלשה דברים מקיצרים ימי של אדם, ואלו הן. מי שנוטני לו ספר תורה לקרות ואיןו קורא בו, וכוס של ברכה^(ב) לברך ואיןו מברך, והמנהייג עצמו ברכנות^(ג). מי שנוטני לו ספר תורה לקרות ואיןו קורא, בדכתיב כי הוא חייך (לכليس ז', כ'). וכוס של ברכה^(ד) לברך ואיןו מברך, דכתיב ואברכה מברכך^(ה) (לכלהית י"ב, ג'). והמנהייג עצמו ברכנות^(ו), דאמר רבי יוסף ברבי חנינא, מפני מה מת יוסף קודם אחיו, מפני שהנהיג עצמו ברכנות^(ז) עליהם. אני. זה אמר ליה רבי לרבן גמליאל, בני, נהג נשיאותך ברמים, וזרק מרחה בתלמידים. לא קשיא, הוא בצעעה, הוא בפרהסיא.

נפש יהודה

כו מת יוסף קודם אחיו. דכתיב ימת יוסף וכל אחיו (שמות א', ו): קפת. קבר. כלומר, הארכו ימים מהם. על ידי שהיו מתנשאים ברכנותם, מותם: ברמים. לא תולול נשיאותך בפני התלמידים, אלא נהוג בהם ביד רמה: זרק מרה. אימה. שתהא אימתך עליהם: בפרהסיא. מטיל עליהם אימה, להודיעם נשיאותך: ויש לו לפרש ללימוד שישפיל דעתו, משה ואהרן:

(א) ברכנות. י"ג ברכנות: (ב) של ברכה. י"ג של ברכה:

וְאֵין רָאוּי לְהַכְנִיעַם שֶׁלֹּא בָּרָאוּי. וְאֵם יְרָאָה בָּהֶם שְׁיוֹצָאים מֵקוֹן הַיְשָׁר וַעֲרֵיכִין הַכְּנֻעה, יוֹכִיחֶם וַיְכִנִּיעַם בְּדִין וְכְשָׂרָה, עַד שִׁיבְחָרוּ הַדָּرְךָ הַיִּשְׁרָה. וַיְלַמֵּד מַאֲדוֹן הַעוֹלָם שַׁהְנַהֲיגָ אֶת יִשְׂרָאֵל וְהַזְּלִיכֶם בְּמָדָבָר שֶׁמְמָה בְּאָשָׁר יִשְׂאָה אָוֹמֵן אֶת הַיּוֹנֵק, עַל אַחַת בְּמָה וּבְמָה מָה יִשְׁלֹׁז לְעַשּׂות לִפְרָנֶס הַבָּא בְּמִצּוֹתָו:

פרק שני

פרק כז

יִשְׁעָה גָּדְלָה אַחֲרָת, שָׁאָף עַל פִּי שְׁהִיא גָּדוֹלָה מִזּוֹאת (פִּירּוֹשׁ, מְגֻדּוֹלַת הַשְּׁרָה, וְהִיא). בְּמַחְלָקָתָה שְׁלִיחַתּוֹרָה, שְׁאֵין רָאוּי לְאָדָם לְחַזֵּר אַחֲרִיהָ, וְאֵם רָזְרָז אַחֲרִיהָ, הִיא בּוֹרֶחת מִפְנֵינוּ. וְאֵם מְשִׁפְילָעַצְמָוָבָה, הַקְדּוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְגַבֵּיהּוּ. בְּדִגְרָסְנוּן (הַתְּמִםָּן) (כְּפִיקָּה קָמָה וּמְעִילָּוּנִים דָּבָר יָגַע עַכְשָׁוִיל), אָמַר רַבִּי אָבָא אָמַר שְׁמוֹאֵל, שֶׁלֹּשׁ שָׁנִים נְחַלְקָוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלִּל. הַלִּלוּ אָוּמָרִים הַלְּכָה בְּמַוְתָּנוּ, וְהַלִּלוּ אָוּמָרִים הַלְּכָה בְּמַוְתָּנוּ. יִצְתָּה בְּתַ קְוָל וְאָמָרָה לְהָם, אַלְוּ וְאַלְוּ דְבָרִי אֱלֹהִים חַיִּים, וְהַלְּכָה בְּבֵית הַלִּל. וּמִפְנֵי מָה זָכוּ

נפש יהודת

וְאֵם אָסּוּרִים בְּזָקִים. עַל יְדֵי שְׁמַגְבִּיהָן עַצְמָן, בָּאַיִן לִידֵי יִסּוּרִין וּעֲנִיּוֹת: הַמְטִיל אֵימָה יִתְרָה עַל הַצְּבָא. פִּירּוֹשִׁי לְמַעְלה (פרק ט') בְּשֵׁם מְהֻרְשָׁ"א: לִפְרָנֶס הַבָּא בְּמִצּוֹתָו. שֶׁל מָקוֹם, שְׁצִירָקָ לְנַהּוֹג בְּאַהֲבָה וּבְחִיבָה, וְלֹא יִצְעַרְם, וְלֹא יִטְלִיל אֵימָה יִתְרָה עַל הָלִים, וְיַעֲמֹד בְּגָדוֹלָתוּ עד סְוףׁ כָּל הַדּוֹרוֹת:

וְאֵין רָאוּי לְהַכְנִיעַם שֶׁלֹּא בָּרָאוּי. וְאֵם שְׁיִהְא זוֹ מְסֻרָה לְחַכְמִים שְׁבָכְלָה דָרְךָ וְדָרָר, וְיִהְיֶה

יִתְמִיד בְּגָדוֹלָתוּ. בְּדִגְרָסְנוּן (הַתְּמִםָּן) (כְּפִיקָּה קָמָה לְמַגְיָלָה דָבָר יָגַע עַכְשָׁוִיל), אָמַר רַבִּי אָלְעָזֶר, בְּשַׁהַקְדּוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פּוֹסֵק גָּדוֹלָה לְאָדָם, פּוֹסֵק לוּ וְלִבְנֵי וְלִבְנֵי בְּנֵי עַד סְוִיףׁ בָּל הַדּוֹרוֹת, שְׁנָאָמָר וַיְשִׁיבָם לְנִצְחָה וַיָּגַבְהָו (אַיִוֹכְלָה עַזְבָּה). וְאֵם הַגִּיסָּס דְּעַתּוֹ, הַקְדּוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְשִׁפְילָוּ, שְׁנָאָמָר וַיְשִׁיבָם אָסּוּרִים בְּזָקִים, יַלְכִּידָוּ בְּחַבְלִי עַנִּי (פס פְּסָוק ח'). עַל בָּנָן, בָּל יַרְאָ שְׁמִים יַרְחִיק עַצְמוֹ מִבְּלָ שְׁרָה עַל הַצְּבָא, זַוְלָתִי אֵם יִהְיֶה לִשְׁמָ שְׁמִים וְלַתּוּעַלְתָּם. וְאֵף עַל פִּי בָּנָן, אַל יַטְיִיל אֵימָה יִתְרָה עַל יְהִים לְהַשְּׁתָּרָה. בְּדִגְרָסְנוּן (הַתְּמִםָּן) (כְּפִיקָּה קָמָה לְלַחַן כְּנָא דָבָר יָגַע עַכְשָׁוִיל), וְשִׁנְתַּנוּ חַתִּיתָם בְּאָרֶץ חַיִּים, מָאֵי נִינְגָּה. אָמַר רַבִּי חַסְדָּא, זה פְּרָנֶס הַמְטִיל (א) אֵימָה יִתְרָה עַל הַצְּבָא שֶׁלֹּא לִשְׁמָ שְׁמִים. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי, בָּל פְּרָנֶס הַמְטִיל (א) אֵימָה יִתְרָה עַל הַצְּבָא שֶׁלֹּא לִשְׁמָ שְׁמִים, אֵינוֹ רֹאֶה בָּנָן תַּלְמִיד חַכְםָ שְׁמִים, אֵינוֹ רֹאֶה בָּנָן תַּלְמִיד חַכְםָ לְעַצְמוֹ, שְׁנָאָמָר לְבָנָן יַרְאֶהוּ אַנְשִׁים, לֹא יַרְאֶה בָּל חַכְמִי לִבָּ (אַיִוֹכְלָה עַזְבָּה כ"ל). אַבְלָי ישׁ לוּ לְהַנְהִיגָּ עַם יִשְׂרָאֵל בְּחַבָּה וְאַהֲבָה בְּשִׁינְגָּוּ בָּרָאוּי, וְלֹא יַצְעַרְם, בְּיִשְׂרָאֵל נִקְרָאֵי גּוֹי קָדוֹשׁ (קְמוֹת י"ע, ו'),

חק יעקב

כו אֵינוֹ רֹאֶה בָּנָן תַּלְמִיד חַכְםָ. רַבְנֵינוּ תִּמְמִין פִּירּשׁ כָּל הַנִּי דְשְׁמַעְתִּין (ר"ה י"ז ע"א) בְּשֶׁלָּא עָשָׂו תשׁוֹבָה, יְעוּין שָׁם בָּאָרֶךָ (תוֹסֶפות שם):

כָּז אַלְוּ וְאַלְוּ דְבָרִי אֱלֹהִים חַיִּים. שָׁאַלְוּ רַבְנֵינוּ צְרָפתָן וּכְרוּונָם לְבִרְכָתָה, הַיְאֵךְ אָפְשָׁר שִׁיְהִיוּ אַלְוּ וְאַלְוּ דְבָרִי אֱלֹהִים חַיִּים, וְוַה אָוֹסֵר וְוַה מְתִיר. וְתִירְצֹו, כִּי כְשֻׁעָלה מִשָּׁה לְמִרְומָה קְבָל תּוֹרָה, הָרָא לוּ עַל כָּל דָבָר וְדָבָר אֲרָבָנִים וְתַשְׁעַנְיָנִים לְאַיסָּר וְאַרְבָּעִים וְתַשְׁעַנְיָנִים לְהִתְרָה. וְשָׁאַל לְהַקְדּוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא